

YANIK, DONMA VE SICAK ÇARPMASINDA İLK YARDIM

Yanık nedir?

- ❖ Herhangi bir ısıya maruz kalma sonucu oluşan doku bozulmasıdır.
- ❖ Yanık, genellikle sıcak su veya buhar teması sonucu meydana geldiği gibi, sıcak katı maddelerle temas, asit/alkali gibi kimyasal maddelerle temas, elektrik akımı etkisi yada radyasyon nedeni ile de oluşabilir

Kaç çeşit yanık vardır?

Fiziksel yanıklar:

- ❖ Isı ile oluşan yanıklar
- ❖ Elektrik nedeni ile oluşan yanıklar
- ❖ Işın ile oluşan yanıklar
- ❖ Sürtünme ile oluşan yanıklar
- ❖ Donma sonucu oluşan yanıklar

Kimyasal yanıklar:

Asit - alkali madde ile oluşan yanıklar

Yanığın ciddiyetini belirleyen faktörler nelerdir?

- Derinlik
- Yaygınlık
- Bölge
- Enfeksiyon riski
- Yaş
- Solunum yoluyla görülen zarar
- Önceden var olan hastalıklar

Yanıklar nasıl derecelendirilir?

❦ **1. derece yanık:** Deride kızarıklık, ağrı, yanık bölgede ödem vardır. Yaklaşık 48 saatte iyileşir.

❦ **2. derece yanık:** Deride içi su dolu kabarcıklar (bül) vardır. Ağrılıdır. Derinin kendini yenilemesi ile kendi kendine iyileşir.

3. derece yanık: Derinin tüm tabakaları etkilenmiştir. Özellikle de kaslar, sinirler ve damarlar üzerinde etkisi görülür. Beyaz ve kara yaradan siyah renge kadar aşamaları vardır. Sinirler zarar gördüğü için ağrı yoktur.

Yanığın vücuttaki olumsuz etkileri neler

- ❖ Yanık, derinliği, yaygınlığı ve oluştuğu bölgeye bağlı olarak organ ve sistemlerde işleyiş bozukluğuna yol açar.
- ❖ Ağrı ve sıvı kaybına bağlı olarak şok meydana gelir.
- ❖ Hasta/yaralının kendi vücudunda bulunan mikrop ve toksinlerle enfeksiyon oluşur

Isı ile oluşan yanıklarda ilkyardım işlemleri nelerdir

- ❦ Kişi hala yanıyorsa paniğe engel olunur , koşması engellenir ,
- ❦ Hasta/yaralının üzeri battaniye yada bir örtü ile kapatılır ve yuvarlanması sağlanır,
- ❦ Yaşam belirtileri değerlendirilir (**A****B****C**) ,

1. Solunum yolunun etkilenip etkilenmediği kontrol edilir ,
2. Yanık bölge en az 20 dakika soğuk su altında tutulur (yanık yüzeyi büyükse ısı kaybı çok olacağından önerilmez),
3. Ödem oluşabileceği düşünülerek yüzük, bilezik, saat gibi eşyalar çıkarılır,

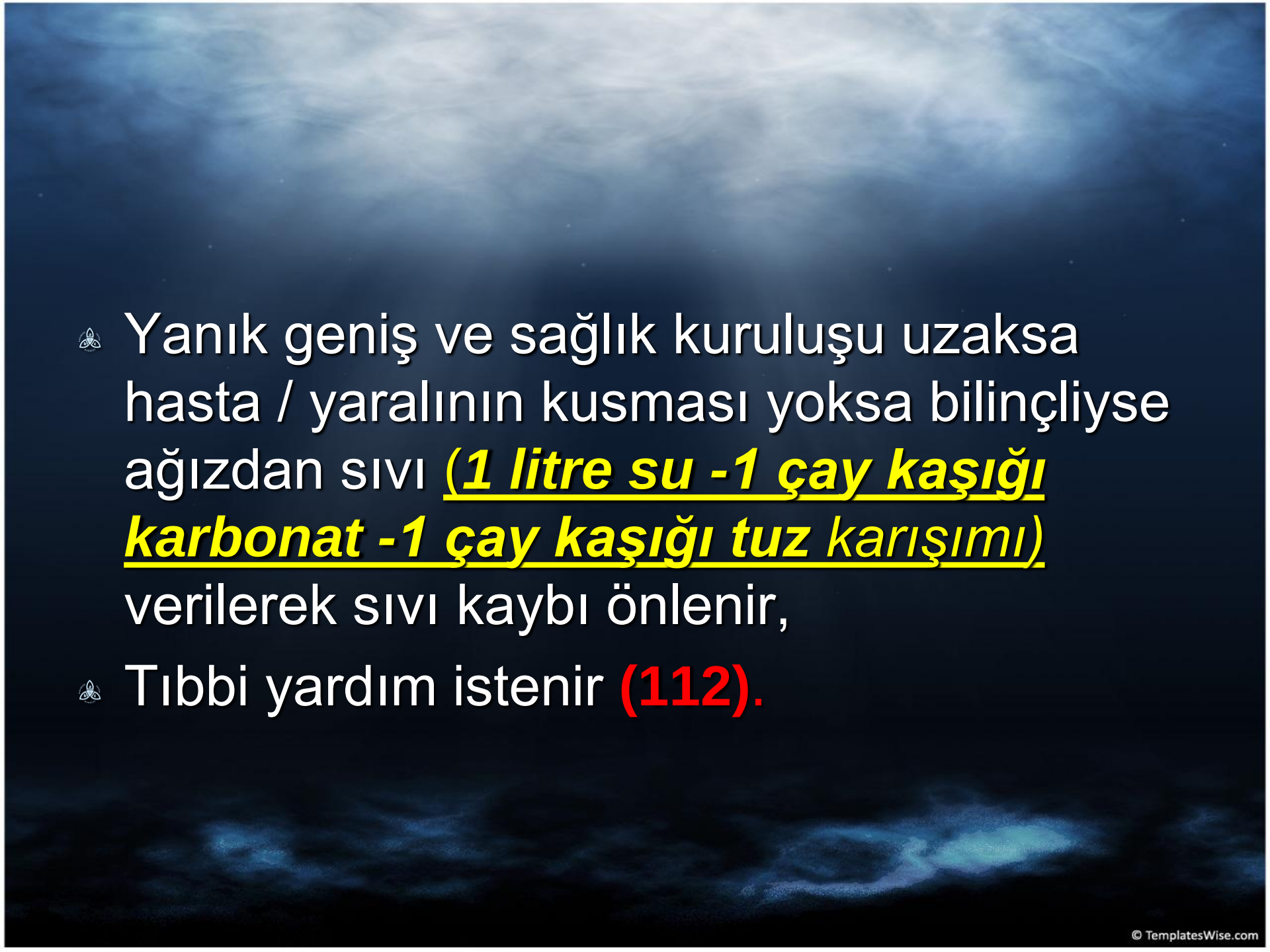
- ❦ Yanmış alandaki deriler kaldırılmadan giysiler çıkarılır,
- ❦ Takılan yerler varsa kesilir,
- ❦ Hijyen ve temizliğe dikkat edilir,
- ❦ Su toplamış yerler patlatılmaz,

1. Yanık üzerine ilaç yada yanık merhemi gibi maddeler de sürülmemelidir,
2. Yanık üzeri temiz bir bezle örtülür,
3. Hasta/yaralı battaniye ile örtülür,
4. Yanık bölgeler birlikte bandaj yapılmamalıdır,

-
- ❦ Yanık geniş ve sağlık kuruluşu uzaksa hasta / yaralının kusması yoksa bilinçliyse ağızdan sıvı **(1 litre su -1 çay kaşığı karbonat -1 çay kaşığı tuz karışımı)** verilerek sıvı kaybı önlenir,
 - ❦ Tıbbi yardım istenir **(112)**.

Kimyasal yanıklarda ilkyardım nasıl olmalı

- ❦ Deriyle temas eden kimyasal maddenin en kısa sürede deriyle teması kesilmelidir,
- ❦ Bölge bol tazyiksiz suyla, en az 15-20 dakika yumuşak bir şekilde yıkanmalıdır,
- ❦ Giysiler çıkarılmalıdır,
- ❦ Hasta/yaralı örtülmelidir,
- ❦ Tıbbi yardım istenmelidir **(112)**.

Elektrik yanıklarında ilkyardım nasıl olmalı

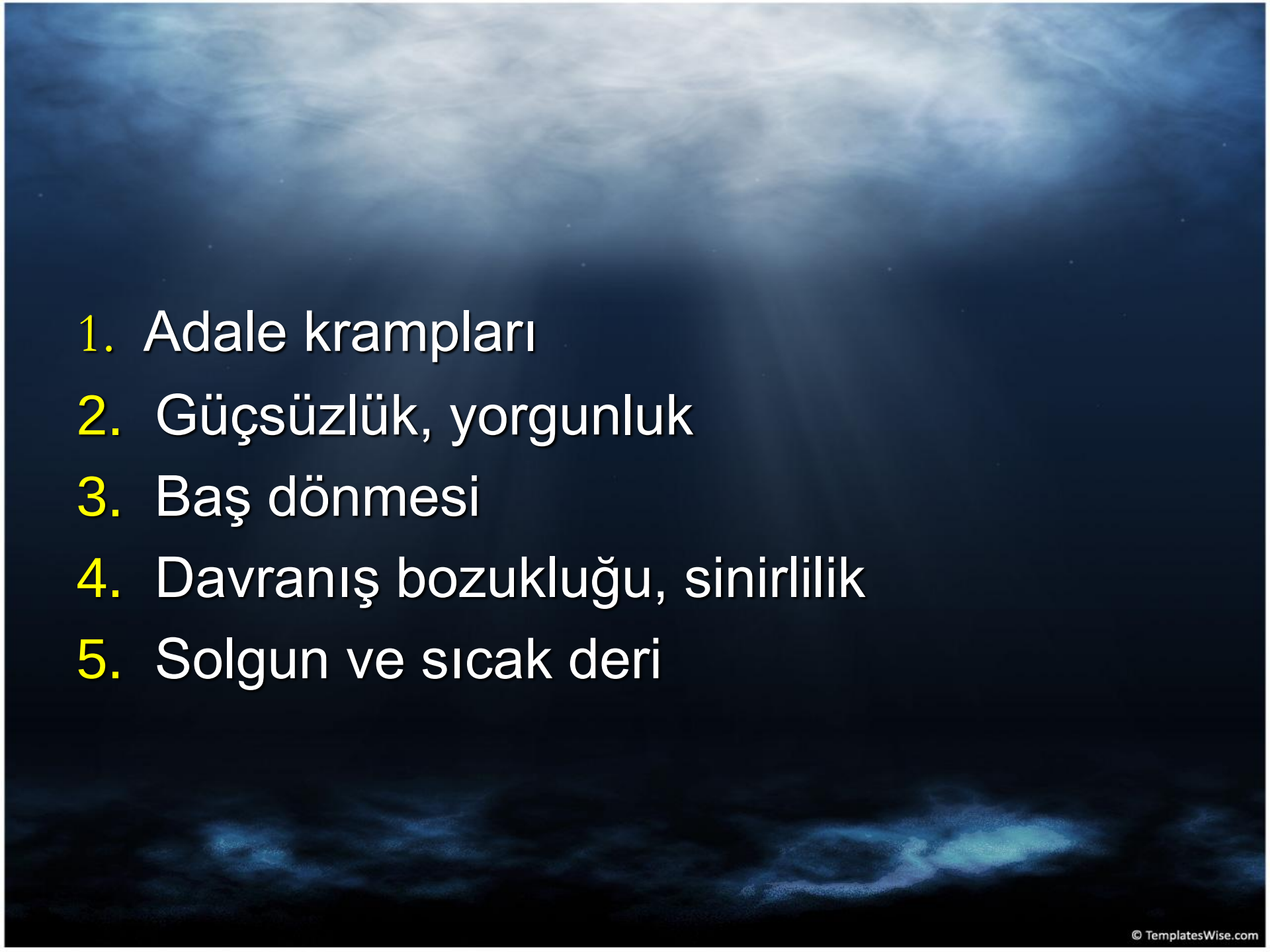
- ❦ Soğukkanlı ve sakin olunmalıdır,
- ❦ Hasta / yaralıya dokunmadan önce elektrik akımı kesilmelidir, akımı kesme imkanı yoksa tahta çubuk yada ip gibi bir cisimle elektrik teması kesilmelidir,
- ❦ Hasta/yaralının **ABC** 'si değerlendirilmelidir,

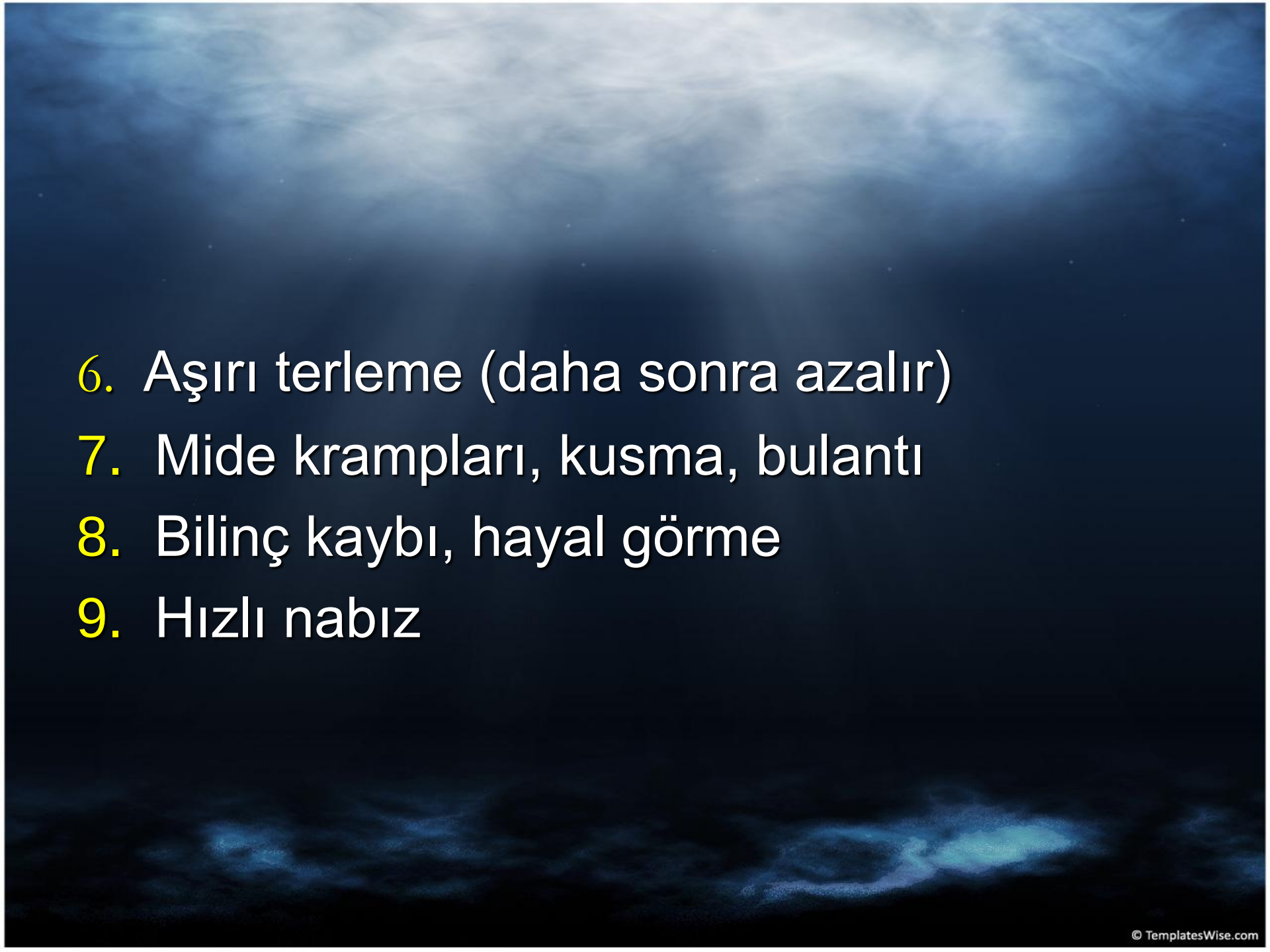
- ❦ Hasta / yaralıya **kesinlikle** su ile müdahale edilmemelidir,
- ❦ Hasta/yaralı hareket ettirilmemelidir,
- ❦ Hasar gören bölgenin üzeri temiz bir bezle örtülmelidir,
- ❦ Tıbbi yardım istenmelidir **(112)**.

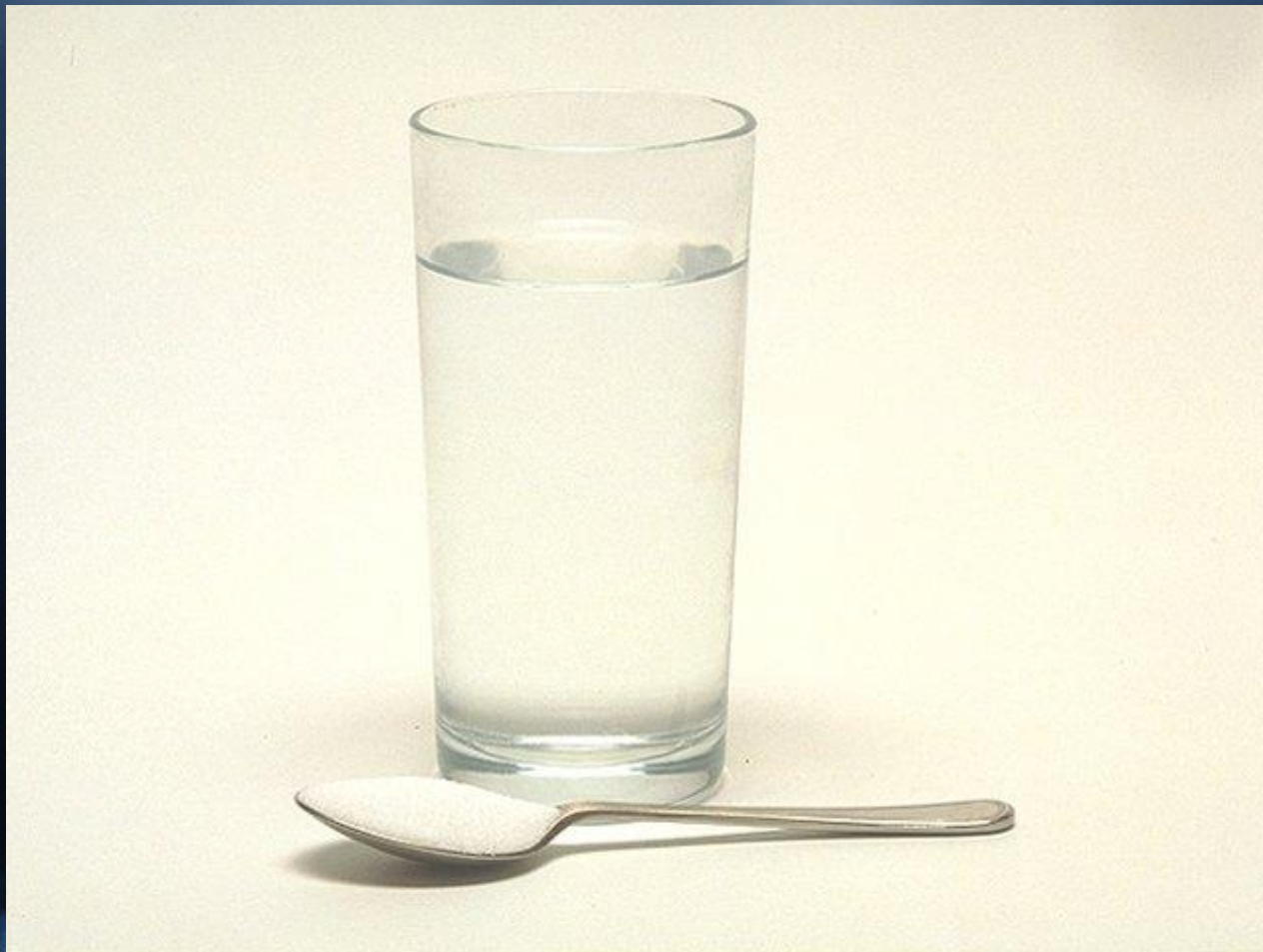
Sıcak çarpması belirtileri nelerdir

❧ Yüksek derece ısı ve nem sonucu vücut ısısının ayarlanamaması sonucu ortaya bazı bozukluklar çıkar. Sıcak çarpmasının belirtileri şunlardır:

-
1. Adale krampları
 2. Güçsüzlük, yorgunluk
 3. Baş dönmesi
 4. Davranış bozukluğu, sinirlilik
 5. Solgun ve sıcak deri

-
6. Aşırı terleme (daha sonra azalır)
 7. Mide krampları, kusma, bulantı
 8. Bilinç kaybı, hayal görme
 9. Hızlı nabız

Sıcak çarpmasında ilkyardım nasıl olmalıdır

- ❖ Hasta serin ve havadar bir yere alınır,
- ❖ Giysiler çıkarılır,
- ❖ Sırt üstü yatırılarak, kol ve bacaklar yükseltilir,
- ❖ Bulantısı yoksa ve bilinci açıksa su ve tuz kaybını gidermek için **1 litre su -1 çay kaşığı karbonat -1 çay kaşığı tuz** karışımı sıvı yada soda içirilir.

Sıcak çarpmasında risk grupları kimlerdir

- ❖ Sıcak çarpması için özel bir risk grubu bulunmamakla beraber, diğer hastalık yada yaralanmalar için hassas olan kişiler, sıcaktan da diğer kişilere göre daha çok etkilenirler. **Bu kişiler;**

- ❧ Kalp hastaları
- ❧ Tansiyon hastaları
- ❧ Diyabet hastaları
- ❧ Kanser hastaları
- ❧ Normal kilosunun çok altında ve çok üzerinde olanlar
- ❧ Psikolojik yada psikiyatrik rahatsızlığı olanlar

- ❧ Böbrek hastaları
- ❧ 65 yaş üzeri kişiler
- ❧ 5 yaş altı çocuklar
- ❧ Hamileler
- ❧ Sürekli ve bilinçsiz diyet uygulayanlar
- ❧ Yeterli miktarda su içmeyenler

Sıcak çarpmasından korunmak için alınması gereken önlemler :

- ❖ Özellikle şapka, güneş gözlüğü ve şemsiye gibi güneş ışığından koruyacak aksesuarlar kullanılmalıdır,
- ❖ Mevsim şartlarına uygun, terletmeyen, açık renkli ve hafif giysiler giyilmelidir,
- ❖ Bol miktarda sıvı tüketilmelidir,

- ❦ Vücut temiz tutulmalıdır,
- ❦ Her öğünde yeteri miktarda gıda alınmalıdır,
- ❦ Gereksiz ve bilinçsiz ilaç kullanılmamalıdır,
- ❦ Direkt güneş ışığında kalınmamalıdır,
Kapalı mekanların düzenli aralıklarla havalandırılmasına özen gösterilmelidir

Donuk belirtileri

- ❧ Aşırı soğuk nedeni ile soğuğa maruz kalan bölgeye yeterince kan gitmemesi ve dokularda kanın pıhtılaşması ile dokuda hasar oluşur.
- ❧ Donuklar şu şekilde derecelendirilir ;

Birinci derece: En hafif şeklidir. Erken müdahale edilirse hızla iyileşir.

- Deride solukluk, soğukluk hissi olur,
- Uyuşukluk ve halsizlik görülür,
- Daha sonra kızarıklık ve iğnelenme hissi oluşur

İkinci derece: Soğğun sürekli olması ile belirtiler belirginleşir.

- ❁ Zarar gören bölgede gerginlik hissi olur,
- ❁ Ödem, şişkinlik, ağrı ve içi su dolu kabarcıklar (bül) meydana gelir,
- ❁ Su toplanması iyileşirken siyah kabuklara dönüşür.

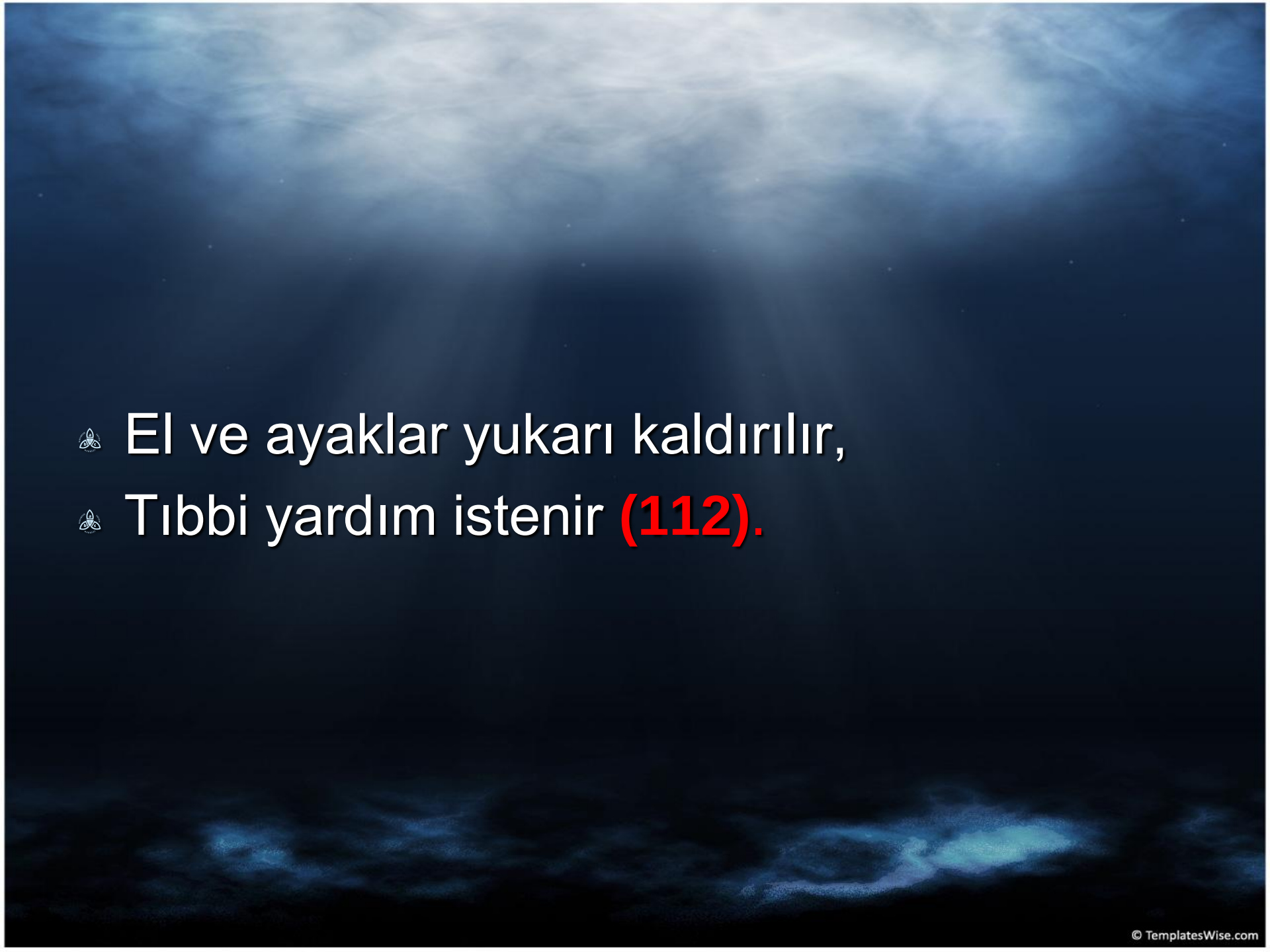
Üçüncü derece: Dokuların geriye dönülmez biçimde hasara uğramasıdır.

❦ Canlı ve sağlıklı deriden kesin hatları ile ayrılan siyah bir bölge oluşur

Donukta ilkyardım nasıl olmalı

- ❧ Hasta/yaralı ılık bir ortama alınarak soğukla teması kesilir,
- ❧ Sakinleştirilir, kesin istirahata alınır ve hareket ettirilmez,
- ❧ Kuru giysiler giydirilir,
- ❧ Sıcak içecekler verilir,

- ❧ Su toplanmış bölgeler patlatılmaz, bu bölgelerin üstü örtülür,
- ❧ Donuk bölge ovulmaz, kendi kendine ısınması sağlanır,
- ❧ El ve ayak doğal pozisyonda tutulur,
- ❧ Isınma işleminden sonra hala hissizlik varsa bezle bandaj yapılır

-
- ❖ El ve ayaklar yukarı kaldırılır,
 - ❖ Tıbbi yardım istenir **(112)**.